

УДК 372.881

Овчиннікова О.М.

Херсонська державна морська академія

ВИПРАВЛЕННЯ ПОМИЛОК У МОВЛЕННІ СТУДЕНТІВ НА ЗАНЯТТЯХ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ У ФОРМАТІ PPP

Анотація. У статті виділено функції навчального процесу, розглянуто структуру заняття з англійської мови у форматі PPP та акцентовано увагу на невід'ємному етапі заняття – виправлення помилок. Розкрито значення та показано необхідність виправлення помилок у мовленні студентів на заняттях з англійської мови у форматі PPP. Виділено різні позиції викладачів та вчених стосовно виправлення помилок на заняттях з англійської мови та відношення до виправлення помилок у рамках комунікативного підходу. Також проаналізовано метод «зеленої ручки» та зроблено співставлення цього методу із методом «червоної ручки», продемонстровано як акцентування на помилках в дитинстві має вплив на подальше доросле життя.

Ключові слова: навчальний процес, заняття з англійської мови у форматі PPP, виправлення помилок, комунікативний підхід, метод «зеленої ручки», метод «червоної ручки».

Ovchynnikova Olena

Kherson State Maritime Academy

ERROR CORRECTION IN THE SPEECH OF STUDENTS AT ENGLISH LESSONS IN PPP FORMAT

Summary. The article highlights the functions of the educational process, examines the structure of the English lessons in the PPP format and focuses on the integral part of the lesson – error correction. Making errors in the learning process is absolutely normal, logical and just an integral part of this process, regardless of the subject being studied and the age of the student. Work on error correction in the process of learning is natural function of the teacher. Sometimes error correction work leads to positive results, but sometimes error correction methods are used that are successful in one case but not work in another. The significance is revealed and the necessity of error correction in students' speech at English lessons in PPP format is shown. Different positions of teachers and scientists in relation to error correction at English lessons and relation to error correction during a communicative approach are distinguished. In the 1950s-1960s, within the framework of the audio-lingual teaching method, it was emphasized that there was a need to correct mistakes at any cost. In the 70-80's, supporters of the so-called natural approach began to say that error correction in the process of learning a foreign language is not necessary, but it is also harmful. The communicative method, which appeared in the 1980s and is widespread up to day, does not consider the error correction as a matter of first importance, putting the fluency of language and the acceptability of the use of linguistic forms in the first place. Modern methodists are inclined to the fact that within the framework of the communicative method of error correction and supporting not only the content but also the form can contribute to the effective teaching of a foreign language. Also, the method of the "green pen" is analyzed and made a comparison of this method with the method of "red pen", it is demonstrated as emphasis on mistakes in childhood has an impact on the further adult life.

Keywords: educational process, English language lessons in PPP format, error correction, communicative approach, "green pen" method, "red pen" method.

Постановка проблеми. Одним з найважливіших етапів на заняттях з англійської мови є етап виправлення помилок. Дослідники цієї теми мають різні погляди на форму та методи виправлення помилок. Ми звернули увагу на те, що постійне виправлення помилок у мовленні або на письмі може привести до негативних наслідків, як то відмова студентів брати активну участь у заняттях із остраху зробити помилку. Тому ми пропонуємо змістити акцент з вказування на помилки на те, що було вимовлено або написано студентами правильно впродовж заняття.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанню виправлення помилок присвятили увагу: Меркулова С.Г., яка розглядала сучасні підходи до виправлення помилок в мовленні при вивченні іноземної мови; Ю.В. Сердечний, який дослідив роботу з мовленнєвими помилками: парафраза чи експліцитна корекція; Н.Ю. Владарська, яка вивчала проблему виправлення помилок під час усного мовлення; Т.Г. Богданова продемонструвала роль виправлення помилок при вивченні іноземної мови у немовному ЗВО.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. При попередніх дослідженнях було зроблено акцент на коригуванні того, що промовлено або написано студентами неправильно, тобто концентрування на обов'язковому виправленні помилок, але не зверталась увага на те, що впродовж заняття було багато чого зроблено правильно.

Мета статті. Головною метою цієї роботи є проаналізувати невід'ємний етап заняття з англійської мови у форматі PPP – виправлення помилок, виділити різні позиції викладачів та вчених стосовно виправлення помилок на заняттях з англійської мови та відношення до виправлення помилок у рамках комунікативного підходу. Проаналізувати метод «зеленої ручки» та зробити співставлення цього методу із методом «червоної ручки».

Виклад основного матеріалу. Навчання як один з видів людської діяльності складається з двох взаємопов'язаних процесів – викладання й учіння. Головною фігурою у процесі викладання є викладач, з ініціативи якого відбувається навчальна взаємодія зі студентами.

Навчальний процес направлений на виховання всебічно розвиненої особистості. Для реалізації цього завдання реалізує чотири основні функції: освітню, виховну, розвивальну, професійну.

Сутність освітньої функції полягає у наданні студентам можливості здобути наукові систематизовані знання відповідно до навчального плану за профілем підготовки, а також набути відповідних умінь і навичок з метою застосування їх на практиці.

Виховна функція спрямована на формування всебічно розвиненої особистості, її індивідуальних і професійно значущих якостей, світогляду і загальної культури студентів.

Розвивальна функція навчання зорієнтована на формування творчої особистості, на розвиток її мислення, пам'яті, уяви, спостережливості, мови [2, с. 116].

Значення професійної функції виявляється в тому, що навчально-виховний процес набуває професійної спрямованості.

Реалізація цих функцій можлива за умови позитивного відношення студентів до навчання. Чи спроможна сучасна освіта прищепити любов до навчання? Іноді здається, що сучасна освіта має зовсім інше завдання.

Розглянемо це на прикладі заняття з англійської мови у форматі PPP.

Заняття PPP (Presentation, Practice, Production) має на увазі презентацію, практику та продукування. Таке заняття складається із наступних етапів:

1) Preparation (підготовчий етап), який складається із Starter (розминка) та Checking home work (перевірка домашнього завдання);

2) Presentation (презентація), складовими частинами якого є Lead-in (введення в тему заняття), Presentation proper (сама презентація нових граматичних структур або лексичних одиниць), Drilling (хорове повторення граматичних структур або лексичних одиниць), Checking meaning (перевірка того, як студенти зрозуміли нові граматичні структури або лексичні одиниці);

3) Practice (практика), складається із двох етапів: Controlled activities (вправи, виконання яких чітко контролюються викладачем) та Semi-controlled activities (вправи, виконання яких частково контролюється викладачем).

4) Production (продукування), етап, на якому студенти мають продемонструвати мовлення згідно цілі заняття;

5) Closure (заклучна частина), складається із Feedback (зворотній зв'язок), на якому відбувається виправлення викладачем помилок, допущених студентами та Giving home task (завдання для домашньої роботи).

Ми б хотіли звернути увагу на етап виправлення помилок.

Вчинення помилок в процесі навчання – абсолютно нормальна, логічна і просто невід'ємна частина цього процесу, незалежно від досліджуваного предмета і віку учня. Робота з виправлення помилок в процесі навчання бачиться, в свою чергу, невід'ємною і природною функцією викладача.

Іноді робота щодо виправлення помилок призводить до позитивних результатів, але часом застосовуються методи виправлення помилок, які є успішними в одному випадку, але не працюють

в іншому: формально учні реагують на виправлення помилок учителем в процесі уроку, але це виправлення не інтегрується в мовну практику, помилки повторюються і навіть зміцнюються.

Проблема виправлення помилок в процесі викладання іноземної мови має досить суперечливу історію. Питання виправляти помилки чи ні, а якщо виправляти, то як, багато в чому залежить від методології, якої дотримується викладач у своїй роботі, а також від виду мовної діяльності, в ході навчання якої відбувається виправлення помилок. У 1950-1960 роки в рамках аудіолінгвального методу викладання наголошувалося на необхідності виправлення помилок за будь-яку ціну.

До 1970-1980 років позиція вчених і викладачів змінилася. Багато з них, зокрема, прихильники так званого природного підходу стали говорити про те, що виправлення помилок в процесі навчання іноземної мови не тільки не потрібні, але й шкідливі. Вони вважали, що це негативно позначається на мотивації учнів. Помилки в усному мовленні викладачі не виправляли, а виправлення помилок в письмових роботах віддавалося на відкуп самим учням. Комунікативний метод, який з'явився в 1980-і роки та є поширеним по сей день не розглядає виправлення помилок як предмет першої важливості, ставлячи на перше місце швидкість мови і прийнятність використання мовних форм.

Сучасні ж методисти схиляються до того, що в рамках комунікативного методу виправлення помилок і опора не тільки на зміст, а й на форму може сприяти ефективному викладанню іноземної мови.

Той, хто вивчає іноземну мову часто відчуває психологічний тиск, страх помилок, хвилювання і страх перед іноземною мовою. Постійне і наполегливе виправлення помилок в такій ситуації робить процес освоєння мови безрезультатним. Однак без розумної корекції помилок у студентів з боку викладача не досягти ефективності в освоєнні іноземної мови.

Ще одним аргументом на захист виправлення помилок є той факт, що без зворотного зв'язку в мові учнів розвиваються так звані «скам'янілості». Це означає, що розвиток мови в учня зупиняється задовго до поставленої мети. Наприклад, мовна форма в невірному вигляді на постійній основі затверджується в мові і продовжує повторюватися в спотвореній формі.

Наступний аргумент на користь виправлення помилок носить досить практичний характер. Дуже часто в сучасному суспільстві іноземну мову, особливо англійську, використовується для спілкування між людьми, які не є носіями цієї мови. Якщо у кожного учасника такого спілкування сформувалися власні «скам'янілості», їх спілкування може зазнати фіаско, тому що вони не зможуть розшифрувати істинний сенс висловлювання.

І хоча викладачі та студенти децю по-різному ставляться до виправлення помилок, за даними досліджень, в середньому менше 4% студентів не хотіли б, щоб їхні помилки виправляли в процесі уроку. Переважна більшість тих, хто вивчає іноземні мови зазначає, що постійне виправлення помилок не допомагає їм, веде до скутості при породженні висловлювання. Вони вважали за кра-

ще б, щоб викладач зазначав меншу кількість помилок, але більш наочно, щоб кожному виправленню приділялося б більше часу і використовувалося б різноманітність стратегій і ресурсів.

Викладачі ж, навпаки, вважають непродуктивним приділяти виправлення помилок велику кількість часу, а також робити це підкреслено і наочно через страх спровокувати в учнів страх перед іноземною мовою. Проте обидві сторони вважають виправлення помилок важливою частиною процесу вивчення іноземної мови.

Отже, помилки в процесі викладання іноземної мови виправляти потрібно [5].

Але нами було відмічено, що викладачі роблять акцентування на те, що було вимовлено, написано студентами неправильно. Але ж протягом заняття було й те, що було зроблено правильно студентами. Чому ж тоді викладачі не роблять переміщення акцентів із негативного на позитивне? Тому ми звернули увагу на метод «зеленої ручки».

Перша згадка про «метод зелених чорнил» належить академіку АПН СРСР Амонашвілі Ш.А. в його книзі «Здравствуйте, дети» (1983 р.). Ось як він це описує у главі 20 «Особистість та колір чорнил»:

«Якщо я хочу удосконалити свою методику виховання на основі гуманності, то не повинен забувати, що сам колись був учнем і повинен намагатися того, щоб моїх сьогоднішніх учнів не мучили ті ж переживання, що колись мучили мене. Так, у процесі виховання особистості дитини переді мною з'явилася проблема кольору чорнил. Що більше допоможе дитині: часте вказування на допущені ним помилки або вказування на досягнуті успіхи? На чому краще загострювати увагу учня: на те, як не треба робити, або на те, як треба робити? Що більше буду сприяти його розвитку: гіркота невдачі або радість успіху?»

Якщо об'єднати всі ці питання в одну проблему, то вона набуває такого змісту: може варто поміняти червоне чорнило, що перетворюється на невичерпну кількість зауважень – «Погано! Помилка! Як тобі не соромно!» на зелені, які можуть перетворюватися на невичерпну кількість заохочень: «Добре! Радий за тебе! Так тримати! Молодець!».

Перевіряючи письмові роботи дітей зеленим чорнилом, я підкреслюю і обвожу в них все, що мені подобається, що я вважаю успіхом. Умовні зелені знаки – це сигнали мого доброзичливого ставлення до старань і успіхів дитини. Я помітив, що після кожної перевірки письмових робіт дітей, якщо я писав ручкою з зеленим чорнилом, у мене піднімається настрій, я дізнаюся більше про те чому вони навчилися, на що вони вже здатні.

Я помітив також, що умовні знаки – рисочки, лінії, рамки, кружечки, у мене виходять більш акуратними, коли їх пишу зеленим чорнилом, ніж червоними кольором.

Мабуть, радість красивіше, ніж дратівливість, і всякі позначення, зроблені чорнилом, які повинні нести дітям мою доброзичливість, теж виходять гарними» [1, с. 177].

На метод «зеленої ручки» в наш час звернула увагу блогер Тетяна Іванко. Коли дочка Тетяни Іванко готувалася до вступу до школи, вона тренувала руку до письма. Зошит майбутньої першокласниці виглядав ось так. Тетяна не під-

креслювала червоною пастою «невдалі» гачки і палички, а навпаки, виділяла зеленою ті, що вийшли у дочки найкраще.

У школі ж відбувається навпаки: вчителька підкреслює або обводить червоною пастою помилки або неправильно написані гачки-палички, тобто концентрує увагу дитини на її помилках. Що відкладеться в його фотопам'яті? Букви, які написані неправильно або невдало. А найвдаліші букви, виходить, були написані даремно? На них ніхто не звернув уваги [3].

У чому різниця між двома підходами?

• У першому випадку відбувається концентрування на помилках. Що відклалося у фотопам'яті? Ті букви, які написані неправильно. Чи побачили ви за цими червоними підкресленнями ідеально написані літери? Ні! Хочемо ми чи ні, але підсвідомо ми запам'ятовуємо те, що виділено.

• У другому випадку ми концентруємося на тому, що зроблено правильно! Ми отримуємо зовсім інші емоції, інше сприйняття. Хочемо ми чи ні, але підсвідомо ми прагнемо повторити те, що було ідеальним! Це зовсім інша внутрішня мотивація – не прагнення уникнути помилки, а прагнення зробити гарно!

Як виділені помилки в зошиті впливають на подальше доросле життя?

Ми з дитинства звикаємо концентруватися на недоліках, на тому, що неправильно, на тому, що нам здається поганим. Найсумніше, що цю звичку робити акцент на «виділеному червоним», не витравити з нашої свідомості в дорослому віці. Парадоксально, але ми, подорослішавши, вже самі собі перекреслюємо плани «метафізичної» червоною пастою, вишукуючи «неідеальні» бажання, прагнення, мрії, ідеї.

Нас привчали до цього в школі за допомогою червоної пасти, нас привчали до цього вдома, коли частіше робили зауваження за те, що зроблено неправильно, ніж хвалили за те, що ми зробили добре. Тобто, на що спрямована увага, то і збільшується. Все починається з дитинства, з дитинства ми перетягуємо в доросле життя всі наші звички і навички, і не всі з них служать нам добру службу [4].

Перенесемо цей досвід на заняття англійської мови у форматі PPP. Виходить так, що ми зосереджуємо увагу студентів на помилках у мовленні або на письмі і зовсім не акцентуємо уваги на тому, що було зроблено ними правильно впродовж всього заняття.

Висновки і пропозиції. Вчинення помилок в процесі навчання – абсолютно нормальна, логічна і просто невід'ємна частина цього процесу. Робота з виправлення помилок в процесі навчання є невід'ємною і природною функцією викладача.

Іноді робота щодо виправлення помилок призводить до позитивних результатів, але часом застосовуються методи виправлення помилок, які є успішними в одному випадку, але не працюють в іншому.

Помилки в процесі викладання іноземної мови виправляти потрібно. Але нами було відмічено, що викладачі роблять акцентування на те, що було вимовлено, написано студентами неправильно. Але ж протягом заняття було й те, що було зроблено правильно студентами. Чому ж тоді викладачі не роблять переміщення акцен-

тів із негативного на позитивне? Тому ми звернули увагу на метод «зеленої ручки».

При застосуванні методу «зеленої ручки» ми концентруємося на тому, що зроблено правильно! Ми отримуємо зовсім інші емоції, інше сприйняття. Хочемо ми чи ні, але підсвідомо ми праг-

немо повторити те, що було ідеальним! Це зовсім інша внутрішня мотивація – не прагнення уникнути помилки, а прагнення зробити гарно!

Тому, ми пропонуємо використовувати метод «зеленої ручки» на заняттях з англійської мови у форматі PPP.

Список літератури:

1. Амонашвілі Ш.А. Здравствуйте дети! Москва : Просвещение, 1983. 208 с.
2. Фіцула М.М. Педагогіка вищої школи. Київ : «Академвидав», 2010. 454 с.
3. Метод «зеленой ручки»: маленькая хитрость для большого успеха. URL: <https://kolobok.ua/ya-mama/shkolnik/809488-metod-zelenoy-ruchki-malenkaya-hitrost-dlya-bolshogo-uspeha> (дата звернення: 28.04.2019).
4. Метод «зеленой ручки». URL: <http://fit4brain.com/9872> (дата звернення: 29.04.2019).
5. Исправление ошибок в процессе преподавания иностранного языка: теория и практика. URL: <http://iyazyki.prosv.ru/2014/01/correction-mistakes/> (дата звернення: 01.05.2019).

References:

1. Amonashvili Sh.A. (1983). Zdravstvujte dety! [Hello, children!]. Moscow : Prosveshhenye, p. 208. (in Russian)
2. Ficzula M.M. (2010). Pedagogika vyshhoyi shkoly [Pedagogics of higher school]. Kyiv : Akademvydav, p. 454.
3. Metod «zelenoy ruchky»: malenkaya xytrost dlya bolshogo uspeha [The green pen method: a little trick for a big success]. Available at: <https://kolobok.ua/ya-mama/shkolnik/809488-metod-zelenoy-ruchki-malenkaya-hitrost-dlya-bolshogo-uspeha> (accessed 28.04.2019).
4. Metod «zelenoj ruchky» [The green pen method]. Available at: <http://fit4brain.com/9872> (accessed 29.04.2019).
5. Ispravlenie oshibok v protsesse prepodavaniya inostrannogo yazyika: teoriya i praktika. [Correction of errors in the process of teaching a foreign language: theory and practice]. Available at: <http://iyazyki.prosv.ru/2014/01/correction-mistakes/> (accessed 01.05.2019).